

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

**VÝVOJ V OBLASTI ZAKÁZEK KLIENTŮ PORADNY PRO ŽENY
A DÍVKY, O.S. OPORA A NADĚJE ŽENÁM – POMOC A
PORADENSTVÍ PRO ŽENY A DÍVKY PRAHA, VE VESELÍ NAD
MORAVOU V LETECH 1993 – 2008**

**DEVELOPMENT IN THE AREA OF CLIENT ORDERS OF THE
CONSULTANCY FOR WOMEN AND GIRLS, CIVIC
ASSOCIATION, SUPPORT AND HOPE TO WOMEN – HELP AND
CONSULTANCY FOR WOMEN AND GIRLS PRAGUE, IN VESELÍ
UPON MORAVA 1993 – 2008**

Bakalářská diplomová práce

Renata Chudíková

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Helena Kubátová, PhD

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

.....

Ve Veselí nad Moravou dne

Anotace

Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou byla jednou z poraden o.s. Opora a naděje ženám – pomoc a poradenství pro ženy a dívky Praha. Cílem tohoto sdružení je probouzet vědomí úcty k nenarozenému životu a pomoci ženám a dívkám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. V průběhu existence a činnosti Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou došlo z různých důvodů ke změnám v zakázkách klientek poradny. V bakalářské diplomové práci je možno najít spektrum služeb, které poradna svým klientkám nabízela a zaznamenaný jsou také změny v zakázkách klientek, se kterými do poradny v průběhu let 1993 - 2008 přicházely.

Counseling for women and girls Veseli upon Morava was one of the advisory o.s. A pillar of hope for women – help and advice for women and girls in Prague. The purpose of this association is to awake awareness of respect for unborn life and to help women and girls, which have found themselves in an unfavorable social situation. During the existence and activities of the Counseling Center for women and girls in Veseli upon Morava, orders in counseling clients have changed from various reasons. In the bachelor thesis can be found range of service that clients are offered and there are also reported, changes in clients' orders which they were coming to counseling with during the period 1993 – 2008.

Obsah	
Úvod	5
1. Poslání a cíle o.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy	
a dívky Praha	7
1.1 Cíle o.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky.....	8
1.2 Legislativní úprava vzniku o.s ONŽ	8
1.3 Poradna pro ženy a dívky Veselí nad Moravou	9
2. Služby poskytované Poradnou pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou	
2.1 Těhotenský test	13
2.2 Kurzy přípravy k porodu	14
2.3 Nabídka přirozených metod plánování rodičovství	20
2.4 Sociální poradenství	22
2.5 Internetové poradenství	23
2.6 Pomoc obětem domácího násilí	24
2.7 Osvětová a přednášková činnost	29
2.8. Formy poskytované intervence	31
2.9. Poradenský proces s klientkou	34
3. Analýza archivovaných dokumentů	
3.1 Kategorie zakázek klientek Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou	37
3.2 Počet zakázek v daných kategoriích ve sledovaných letech 1993 – 2008	39
3.3 Počet přednášek z nabízených témat provedených v letech 1994 -2008	47
4. Shrnutí hlavních závěrů	51
Závěr	54
Seznam použité literatury a zdrojů	56

Úvod

To, že člověk přestává vnímat lidský život jako velmi cennou hodnotu, nebylo lhostejné jedné z obyvatelek malého města na Slovácku, Veselí nad Moravou, MUDr. Anně Ondračkové. Tato v roce 1993 na základě svého přesvědčení, že je třeba lidský život chránit od jeho početí, zakládá Poradnu pro ženy a dívky. Nachází podobně smýšlející lidi, kteří již v Praze založili Sdružení ochrany nenarozeného života, jehož posláním je probouzet vědomí úcty k nenarozenému životu, pomáhat matkám a rodinám v obtížných životních situacích vzniklých neplánovaným těhotenstvím. Zároveň jako lékařka, která zná rizika a nevýhody umělé antikoncepce, je velkou propagátorkou přirozených metod plánování rodičovství.

Struktura nabízených služeb se v průběhu existence poradny rozšiřovala. V poradně byla poskytována pomoc odborná, materiální či prostě lidská v situacích, kdy ženy či dívky zvažovaly umělé ukončení těhotenství. Nevěděly, jak svou situaci řešit. Řada žen podstupuje interrupci bez znalosti možných následků, pod tlakem svého okolí či životní situace. V poradně byly seznamovány s jinými alternativami řešení, než je ukončení těhotenství. Zkušenosti ukazují, že již vstřícné přijetí a pochopení bez odsouzení přináší více ochoty pokusit se alternativní řešení hledat.

Další forma pomoci se rozvinula v oblasti krizí v partnerském a rodinném životě, dále v oblasti sociálně-právního poradenství.

V této bakalářské diplomové práci se pokusím popsat strukturu poskytovaných služeb a pomoci, kterou poradna klientkám veselského regionu nabízela.

V teoretické části se budu věnovat popisu jednotlivých nabízených služeb. Takovým nejzákladnějším rozdělením je oblast poradenství pro ženy a dívky a oblast osvětové a přednáškové činnosti pro žáky základních a středních škol.

V praktické části, jak vyplývá ze zadání této bakalářské diplomové práce budu sledovat vývoj v oblasti zakázek klientek Poradny pro ženy a

dívky ve Veselí nad Moravou v letech 1993-2008. Při zpracování daného tématu použiji metodu analýzy archivovaných dokumentů poradny od jejího počátku až do roku 2008.

Celá práce bude tedy zaměřena na popis jednotlivých nabízených služeb a na sledování změn v zakázkách klientek, které poradnu v průběhu let 1993-2008 navštívily. Vývoj v jednotlivých kategoriích zakázek klientek bude zaznamenán do tabulek, které vyjádří změny v počtech klientek za jednotlivé roky. Dále tento vývoj v jednotlivých daných kategoriích zakázek bude zviditelněn pomocí grafů. Nakonec shrnu hlavní závěry a nastíním možné důvody vývoje v té které kategorii zakázek klientek poradny.

1 Poslání a cíle o.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky Praha

Člověk je člověkem od okamžiku početí. Je jím nezávisle na rozhodnutí zákonodárců, na osobním či společenském mínění nebo na užitečnosti pro společnost. Lidskou bytost je proto třeba respektovat a chránit od prvního okamžiku její existence, tj. od početí, neboť od této chvíle je to život nového jedince, který není ani životem matky, ani životem otce

(výňatek z programového prohlášení ONŽ).

Občanské sdružení *Opora a naděje ženám – pomoc a poradenství pro ženy a dívky Praha* bylo založeno v březnu roku 1990. Původní název byl Sdružení ochrany nenarozeného života, k přejmenování došlo v roce 2007.

Jak uvádí Stanovy, posláním tohoto občanského sdružení je probouzet v lidech vědomí úcty k nenarozenému životu, nabízet pomocnou ruku ženám a dívkám, které se ocitly v tíživé životní situaci, které byly zaskočeny neplánovaným těhotenstvím, dále budoucím maminkám, svobodným a osamělým matkám, neúplným rodinám a rodinám sociálně potřebným, osobám v krizi (Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky).

V současnosti provozuje občanské sdružení *Opora a naděje ženám* 9 poraden pro ženy a dívky po celé České republice a spolupracuje s dalšími poradnami podobného typu, které byly založeny jiným právním subjektem. V poradnách o.s. ONŽ poskytují pracovnice odbornou sociální, právní, psychologickou, materiální či prostě lidskou pomoc v různých krizových situacích. Poradny připravují výchovné a vzdělávací programy pro mládež, rodiče, vychovatele, učitele a širokou veřejnost, provádí osvětovou činnost zaměřenou na problematiku nenarozeného života. Některé poradny zřizují

linky důvěry. Sdružení ONŽ zpracovává a podává legislativní podněty (Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky).

1.1 Cíle o.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky

Cílem o.s. ONŽ je poskytovat služby tak, aby ženy a dívky, které je využijí mohly a uměly pečovat o své děti a o sebe v době těhotenství a mateřství, aby dokázaly lépe zvládat svoji roli matky a ženy, aby se dokázaly svobodně rozhodovat, zda mít dítě. Jedním z cílů je rovněž, aby lépe zvládaly svoji situaci, kdy nemohou otěhotnět nebo na druhé straně, když o své dítě přišly. To bývá pro ně nelehký úkol a dostupnost podpory je někdy naléhavá. Ženy, které využijí službu, pak ví, na co mají nárok v sociálně-právní oblasti, jak tento nárok uplatnit, kam se obrátit při řešení sociálně právních záležitostí. Ženy ví, jakým způsobem si vyřídit osobní záležitosti na úradech, jsou informovány o všech možnostech, které mají. Cílem je také informovat ženy a dívky o tom, kam se mohou obrátit v případě krizové bytové situace, ve finanční nouzi, o svých možnostech pracovního uplatnění a přípravy na ně. Obecným cílem je tedy, aby ženy prožívaly svoji pro ně nepříznivou osobní situaci s menšími obtížemi (Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky).

1.2 Legislativní úprava vzniku o.s. ONŽ

O.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky Praha patří do sektoru nestátní neziskové oblasti, jehož vznik se datuje od roku 1991 a řadí se mezi jednu z prvních aktivit tohoto druhu po roce 1989 v naší republice. Jde o dobrovolné občanské hnutí, které sdružuje jednotlivce, skupiny a iniciativy, angažující se v oblasti ochrany nenarozeného života.

Sdružení působí na celém území naší republiky, je pod svým názvem vedeno v registru občanských sdružení, a to podle zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Dle §78 odst. 2 zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vydal

Magistrát města Prahy rozhodnutí o registraci níže uvedených sociálních služeb:

- telefonická krizová pomoc (provádí pouze některé z poraden) a
- odborné sociální poradenství (všechny poradny pro ženy a dívky) (Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky).

1.3 Poradna pro ženy a dívky Veselí nad Moravou

1.3.1 Historie

Z osobního rozhovoru s bývalou vedoucí paní Evou Pospíšilovou začala původně Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou svoji činnost na bázi dobrovolnictví. Nabídka pomoci klientkám se týkala zdarma prováděných gravitestů a následné pomoci a podpory klientek v případě neplánovaného těhotenství. Formou rozhovoru byly klientkám nabízeny možnosti řešení jejich situace, nabídka materiální a sociální pomoci. Pracovnice poradny, lékařka MUDr. Anna Ondračková, nabízela zájemcům své znalosti v oblasti přirozeného plánování rodičovství (dále jen PPR) a informace o jiných možnostech regulace porodnosti. Klientky mohly navštívit poradnu každý den odpoledne od 16 do 18 hodin. V roce 1994 byla na základě úspěšného projektu a schválením předsednictva o.s. ONŽ Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou profesionalizována. Pracovaly zde dvě sociální pracovnice na zkrácený úvazek, rovněž došlo i k přestěhování poradny do prostor, které byly pronajaty od městského úřadu za symbolický pronájem. Protože se jednalo o celkem novou a svým způsobem specifickou službu, byly začátky poněkud obtížné. Všechny služby poradny byly poskytovány diskrétně a zdarma. Požadovaným vzděláním bylo vzdělání středoškolské, nejlépe sociálního zaměření, ale postačovalo i zdravotní či pedagogické.

Cílem poradenství bylo tedy nejen poskytovat pomoc v obtížných situacích vzniklých neplánovaným těhotenstvím, ale i školicí a poradenská aktivita pro zájemce a uživatele metod PPR. Oficiálně proběhl kurz, který poradna pořádala v roce 1995. Výsledkem bylo získání osvědčení

instruktora metod PPR. Absolventi mohli poskytovat poradenství tohoto typu v oblastech regionu Veselska.

V roce 2000 poradna změnila své působíště, na základě žádosti byly získány prostory v nově vznikající budově Domu s pečovatelskou službou v centru města, což bylo velmi strategicky výhodné i dostupné pro klientky. Je zde zaručena dostatečná diskrétnost a volný přístup bez bariér, jako je např. zvonek či vrátný apod. Od roku 1995 rovněž pracovníci poradny spolu s dobrovolníky z řad rodičů pořádali každoročně zábavný program ke svátku Dne dětí, aby upozornili na úctu k lidskému životu a aby apelovali na jeho ochranu .

Pracovní doba byla vždy přizpůsobena tak, aby vykryla potřeby klientek s možností individuálních rozhovorů.

Postupem doby se oblast problémů klientek začala rozšiřovat, tyto přicházely do poradny s problémy sociálně právními, se kterými souvisely partnerské vztahy, začaly přicházet ženy, oběti domácího násilí.

V rámci prevence sociálně patologických jevů ve společnosti nabízela poradna přednášky pro základní a střední školy v oblastech rodinné a sexuální výchovy, dále přípravu snoubenců na manželství a rodičovství.

V roce 2005 započaly pracovnice poradny ve spolupráci s ženskou sestrou vést kurzy předporodní přípravy pro těhotné maminky a jejich partnery.

1.3.2 Současnost

Dnes, kdy dostupnost těhotenského testu a nejrůznějších typů prostředků proti početí je poměrně velká a žena nepotřebuje asistenci druhé osoby, jeví se, že tato služba pozbývá svého významu. Přesto se stává, že se klientky telefonicky dotazují, zda test správně vyhodnotily. Ovšem nejde jen o zjištění těhotenství, jeho potvrzení či vyvrácení. Nastupují zde témata, jako zda dané těhotenství je chtěné a žádané, či nikoli. Mnohé ženy, které přicházejí do těchto poraden, jsou již většinou vnitřně rozhodnuty v případě, že se jedná o nežádoucí těhotenství. Pracovnice poraden jsou ty, které klientku doprovázejí a respektují její svobodnou vůli a volbu. Nicméně

seznamují klientku se skutečností nového života a nabízejí alternativy řešení její situace. Těch situací, kdy je žena těhotenstvím zaskočena, ubývá, je zde dlouho trvající trend používání „antikoncepce“, ať již hormonální, která je nejpoužívanější, tak i bariérová, která má větší rizika selhání. Mnohé ženy věří ve všemohoucnost antikoncepce a věří svému lékaři, většina z nich neví nic o vedlejších účinkách, anebo si tato rizika nechtějí připustit. Ze své praxe mám zkušenost s tím, že většině žen je hormonální antikoncepce předepisována bez tzv. hormonálního screenigu (zjištění hladiny hormonů, které se podílí na průběhu menstruačního cyklu). Vše je otázka volby a poznání, hodnotové orientace a informovanosti.

Prostřednictvím osvěty na školách pomáhá občanské sdružení mladým dospívajícím lidem porozumět tomu, co to je vlastně sexuální život, kam jej zařadit. Svět i společnost, ve které se nacházíme a v níž vyrůstají naše děti, je ve velké míře dosti konzumní, často zbavená základních hodnot lidského života. Záplava informací a návodů na snadný život často způsobuje, že mladí lidé vstupují předčasně do pohlavního života, tzv. konzumují. Panenství či panictví považují za předsudek, ale při otázce, zda by si raději zvolili životní partnerku, která má více sexuálních zkušeností či tu, která nemá žádnou, se více hlásí k tomu, že chtějí partnerku, která nemá žádné sexuální zkušenosti.

Vracím se zpět k potřebám dnešní společnosti našeho regionu. Tak jako to dříve byly těhotenské testy, dnes jde především o poskytování krizové intervence v obtížných životních situacích, jako je alkoholismus, týrání, nevěra, sociálně právní poradenství. Občanské sdružení rovněž spolupracuje s Domovem pro matky s dětmi v Hodoníně.

V posledních letech existence poradny zde pracovaly 2 sociální pracovnice na úvazky 1,00 a 0,2. Provoz poradny a finanční zázemí bylo zabezpečováno několika zdroji. Především dotacemi z Ministerstva zdravotnictví a MPSV – z těchto prostředků byly hrazeny mzdy zaměstnanců a provoz poraden. Dále pak podle možností bylo třeba získat finanční prostředky na 1/3 celkových nákladů na provoz poradny z místních

zdrojů, např. žádostmi o místní dotace z Městského úřadu Veselí nad Moravou či jiných institucí, které dotace v regionu poskytují.

Využití nabízených služeb se ovšem postupně mění. Sociální pracovníci musí na tyto změny adekvátně reagovat také neustálým vzděláváním se a zvyšováním své odborné kvalifikace, aby poskytované služby dosahovaly požadované úrovně kvality. Pracovníci tedy velmi vnímají nezbytnost své profesní připravenosti. Dnes je již i legislativně ukotveno vzdělání sociálních pracovníků pracujících v takových poradnách, kdy zákon stanoví vzdělání vysokoškolské či minimálně vyšší odborné v oborech zaměřených na sociální práci.

2. Služby poskytované Poradnou pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou

2.1 Těhotenský test

Provedení těhotenského testu bylo jednou z prvních služeb, které Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou začala svým klientkám poskytovat. Těhotenský test je vyroben k indikaci těhotenského hormonu, lidského choriového gonadotropinu – hCG, který začíná tělo ženy vylučovat po početí dítěte. Klientky přicházely do poradny v době, kdy jim vynechala pravidelná menstruace, tedy v době, kdy začaly mít podezření na těhotenství. Na počátku činnosti poradny ještě využití tohoto testu na zjištění těhotenství nebylo v ženské populaci tak běžně užíváno, jak je tomu dnes, kdy většina žen již dovede test používat bez cizí pomoci. Velmi dobře jim poslouží přiložený příbalový letáček s přesným postupem, jak test provádět a jak ho také vyhodnotit. Zde si také mohou přečíst, že je test nutno provádět z ranní moči, která hormonu hCG obsahuje dostatečné množství, aby se těhotenství prokázalo již ve svém raném stádiu. V dalších dnech již tato podmínka nemusí být dodržena, neboť množství hormonu hCG den ode dne stoupá.

2.1.1, *Postup při testu:*

1. Do čisté a suché nádobky nalijeme moč do výšky cca 1 cm.
2. Na označeném místě roztrhneme obal a uchopíme suchou rukou reagenční proužek za jeho horní část.
3. Bílý konec proužku ponoříme kolmo do nádobky tak, že výška hladiny moči nesmí být vyšší než vodorovná linka natištěná pod šipkami a na proužku.
4. Proužek necháme 20 vteřin ponořen. Po 5 minutách se objeví růžový pás na testovacím poli v horní bílé části reagenčního proužku, což znamená, že test je ukončen. Pokud se na testovací ploše neobjeví další barevný pás, je výsledek negativní. Znamená

to, že v moči nebyl obsažen žádný hormon hCG . Test lze zopakovat za 5 dnů, pokud se mezitím nedostaví menstruace.

5. Pokud se pod růžovým pásem objeví další barevný pás, je výsledek pozitivní, znamená to, že se s velkou pravděpodobností jedná o těhotenství. Doporučujeme navštívit lékaře“ (BEST 2 proužkový test pro zjištění těhotenství ze vzorku moči).

2. 2 Kurzy přípravy k porodu

Kurzy přípravy k porodu jsou organizovány formou čtyř setkání s těhotnými maminkami, které se o svém „jiném“ stavu chtějí dozvědět co nejvíce a chtějí být na porod svého dítěte připraveny co nejlépe. Kromě teoretické části této přípravy, spočívající v předání množství odborných informací, mají maminky možnost pravidelně cvičit, posilovat svaly, které se budou účastnit porodního procesu, nacvičovat porodní polohy, jejich partneři se učí masážím, které mají mamince ulevit od bolestí.

Kurz zahrnuje čtyři lekce zaměřené na seznámení nastávajících maminek s vlastním těhotenstvím, porodem dítěte, šestinedělím, kojením a péčí a výchovou dítěte.

2.2.1 Těhotenství

První setkání předporodního kurzu je věnované především potížím, které nastávající maminky doprovázejí v průběhu jejich těhotenství. Těhotenství není nemoc a obvyklé potíže jsou jeho normální součástí. Je však několik příznaků, které je nutno brát vážně.

Podle Fenwickové je třeba zavolat rychlou lékařskou pomoc v případě, že má žena silné a trvalé bolesti hlavy, má zamlžené nebo omezené vidění, má silné dlouhotrvající bolesti v břiše, krvácí z rodidel, předčasně jí praskla plodová voda nebo často bolestivě močí (Fenwicková 1992, s.38).

Častěji jsou však diskutovány s maminkami potíže obvyklé jako ranní nevolnost, špatný spánek, dechové potíže, zácpa, křeče, mdloby, časté močení, pálení žáhy, hemeroidy, vyrážka, únava, strie, oteklé kotníky, výtoky z pochvy, křečové žíly a jak předcházet jejich možnému zhoršení a další. Maminky jsou informovány o možnostech zmírnění výše uvedených potíží. Mají možnost ve chvílích vzájemného rozhovoru si sdělit, co které pomohlo na tu nebo onu obtíž. Často však zjišťují, že každé těhotenství je jedinečné a co zabírá jedné mamince, nemusí vyhovovat jiné.

Součástí této první lekce je videozáznam, který umožňuje ženám nahlédnout do světa dítěte, porozumět pochodům, které se v jejím organismu dějí, vytvářet kladný vztah k vyvíjejícímu se životu jejich dítěte.

2.2.1.1 Zdravá výživa

To, jak se nastávající matka v době těhotenství stravuje, má velký vliv na vývoj dítěte. Prostřednictvím placenty se vše z krve matky dostává do krevního oběhu dítěte. Je nutné, aby si matky uvědomily, že k plodu mohou procházet nejen živiny z potravy, ale i mnoho škodlivých látek, jež by mohly dítě ohrozit. Dnes už nastávající maminky mají díky osvětě poměrně dobré znalosti z oblasti zdravé výživy, vědí o nutnosti doplňovat vitamíny a minerály, aby se jejich dítě správně vyvíjelo a zároveň i ony netrpěly nedostatkem.

Za nejdůležitější součásti stravy je považován vápník, jod, bílkoviny, vitamín C, vláknina, kyselina listová, železo. Je na místě informovat maminky také o zdravém způsobu přípravy jídla, aby jídlo neztrácelo své cenné složky, je lépe dávat přednost vaření před smažením, potravinám čerstvým před konzervovanými, předvařeným potravinám se raději vyhýbat. Každá matka ví již v okamžiku, kdy zjistí, že čeká miminko, že se musí vyvarovat alkoholu, drogám, nikotinu a pokud možno i kofeinu.

V těhotenství je zcela běžné, někdy úsměvné a překvapivé, že maminka dostane chuť na něco neobvyklého, na co by si před těhotenstvím ani nevzpomněla. Není důvod, proč by si to v přiměřené míře nemohla

dopřát a svůj mlsný jazyk neuspokojila. Má-li jinak matka pestrou stravu, obsahující všechny důležité látky, je pravděpodobné, že nebude potřebovat žádné potravinové doplňky.

Obecně zanedbávanou oblastí je pitný režim, který je nutno právě v době těhotenství skutečně dodržovat a konzumaci tekutin nezanedbávat. Vhodná je voda s hořčíkem, bylinné těhotenské čaje, méně slazené ovocné šťávy. Vhodný není ani černý čaj a káva, která brání vstřebávání železa, kterého už tak mají v mnoha případech maminky málo.

2.2.1.2 Cvičení v těhotenství

Vlivem současného způsobu života, stresů, sociálních poměrů, ale hlavně životního prostředí, zvyšuje se procento rizikových těhotenství, protože organismus ženy se nedokáže vyrovnat s nároky, které s sebou těhotenství nese.

Cvičení v těhotenství je třeba zaměřit na oblasti, které jsou kvůli změnám hormonálních hladin v těle ženy ovlivněny.

Jak uvádí Národní centrum podpory zdraví ve své brožurce Cvičení v těhotenství, se zvětšující se hmotností se mění u těhotné ženy jednak sklon pánve, a jednak vlivem stále narůstající dutiny břišní dochází k přetěžování zádového svalstva v bederní oblasti. Následkem jsou pak bolesti v kříži. Proto je třeba do cvičení s těhotnými zařazovat i cviky podporující správné držení těla. Současně se v těhotenství zvětšuje objem prsní žlázy, prsní svalstvo je oslabováno a vytahováno a po porodu se tento stav ještě zhorší. Proto jsou zařazovány cviky posilující právě tyto partie ženského těla. Zvětšující se děloha tlakem omezuje průtok krve do dolních končetin, proto se zařazují cviky usnadňující návrat krve z dolních končetin a tak se zabráňuje a předchází vzniku křečových žil. Rovněž zvětšující se děloha způsobuje ochabování břišního svalstva, často dochází k rozestupu přímých břišních svalů a zpomalení střevní peristaltiky a následná zácpa. Úměrně stupni těhotenství se toto svalstvo vhodnými cviky posiluje. Během těhotenství a pak i samotného porodu je zatěžováno svalstvo dna pánevního.

Cviky zaměřené na posilování těchto svalů pomohou rodičce uvolnit je při porodu hlavičky dítěte. Naučené cviky pak může provádět už krátce po porodu a podporovat tak hojení a léčbu poporodních zranění a nabýt brzy schopnosti jeho vědomého ovládní. Zvětšující se objem dutiny břišní způsobuje šikmé uložení srdce a dušnost v těhotenství, proto se matky učí dechová cvičení, která zajišťují lepší okysličení jejich krve a tím i lepší zásobení dítěte kyslíkem (Prajarová 1994, s. 10).

2.2.2 Porod

Při rozhovorech s maminkami o porodu jsou tyto seznamovány s jednotlivými fázemi porodu a jejich charakteristikami, zvláštnostmi, aby měly přehled, co všechno je při porodu jejich dítěte může potkat. Při setkání si povídají s pracovníci o tom, že podobně jako přírodní jevy zanechávají hluboké dojmy, tak také narození dítěte zůstává rodičům dlouhodobě v jejich paměti. Často pak dětem při společně trávených chvílích o tomto zážitku rodiče vypravují. A děti žadoní a prosí je, aby zase a stále dokola vyprávěli, jak to bylo, když tenkrát přišli na svět.

Maminky samy vnímají příchod člověka jako přirozenou součást koloběhu života a smrti. V současnosti při srovnání s minulostí se porodnictví postupně mění a stále více se přizpůsobuje požadavkům rodiček a jejich dětí. Dbá se na to, aby porod proběhl co nejšetrněji, aby přechod z matčina těla na svět byl pro dítě co nejméně šokující a zatěžující. Klade se důraz nejen na odbornou stránku pomáhajícího personálu, ale rovněž na stránku lidskou a na prostředí, do kterého se dítě narodí. Maminkám je v porodnici vytvářeno příjemné prostředí, mohou poslouchat svoji oblíbenou hudbu, kterou jejich dítě slýchalo v době těhotenství a na kterou reaguje svým zklidněním. Personál ví, že je třeba ztlumit hlas, snížit intenzitu osvětlení, využít barevného ladění pokoje, po narození dítěte o něj pečovat s láskou, pomalu, šetrně, trpělivě nechat doznívat dojmy ze samotného narození dítěte. Porodní asistentky i lékaři vědí, že je třeba o

ženu a její dítě pečovat nejen fyzicky, po tělesné stránce, ale i po stránce psychické, která má velký vliv na samotný přirozený průběh porodu. Mnoho rodičů potvrzuje, že není nic krásnějšího, než vítat své právě narozené dítě, vidět, jak se pomalu zotavuje z porodního stresu, jak začíná být spokojené, klidné, na bříšku maminky.

Zážitek narození dítěte by měl vzbuzovat úctu před vývojem člověka.

Návštěvnice kurzů přípravy k porodu se často ptají, jak vůbec poznají, že už porod začal. Na začátek porodu může ukazovat několik příznaků. Porodní bolesti se projevují:

- **pravidelným stahováním děložního svalstva**
- **odtokem plodové vody**

Pracovnice poradny pak maminkám podrobně vysvětluje průběh jednotlivých dob porodních, co se děje s tělem ženy i co prožívá jejich miminko.

Mnoho žen se obává bolestí, které s sebou narození dítěte nese. Na počátku první doby porodní zvládá žena počínající bolesti bez potíží, postupem času jsou bolesti intenzivnější, kontrakce přicházejí častěji. Žena se musí vybavit trpělivostí, nezapomínat na tekutiny a přísun energie. Je dobře, když využívá doby mezi jednotlivými kontrakcemi k odpočinku a nabrání sil. Mnoho žen si představuje, že porod zvládnou samy, bez cizí pomoci a těžko se vyrovnávají se situacemi, kdy bylo do přirozeného porodního děje nutno terapeuticky zasáhnout. Lékaři však vědí, kdy hrozí nebezpečí a jsou tam proto, aby také v případě potřeby zasáhli.

2.2.3 Péče o dítě

Součástí přípravy k porodu je seznamování budoucích rodičů se základními výchovnými postupy, že je třeba počítat s tím, že život novopečených rodičů, hlavně maminky se od základů změní. Matka opustila zaměstnání a ničím neomezovaný manželský život také končí. Je docela možné, že nový přírůstek v rodině obrátí životní styl rodičů naruby, a proto

nastává čas na změnu. Hodně záleží na postoji rodičů, zda toto období vezmou jako výzvu.

Rodiče by měli vědět, že již od útlého dětství je dobře, když má dítě zkušenost, že maminka s tatínkem se mají rádi, že si vzájemně pomáhají, dovedou si odpouštět, když se nepohodnou. Kvalitní manželský vztah mezi rodiči je základem dobrého vývoje jejich dítěte. Potom i rodiče mohou svoji vzájemnou lásku přelévat na své dítě a dovedou ho milovat a naplňovat jeho potřeby. Ani vztah rodičů k dětem není jednoduchou záležitostí, neboť si vyžaduje bezpodmínečné přijetí dítěte. Stává se, že si rodiče vysní, jaké jejich dítě bude, jak bude vypadat, jaké bude mít vlastnosti a schopnosti a pak přichází rozčarování a oni se musí vyrovnávat s mnoha překvapeními. Děti jsou zkrátka svoje a milovat je takové jaké jsou, i s jejich nedostatky, s tím, že někdy zlobí a chovají se nevhodně, je rodičovskou povinností nutnou pro jejich zdravý psychický, fyzický i sociální vývoj.

Bylo napsáno mnoho moudrých knih o výchově budoucí generace. Jedním ze zajímavých pohledů na výchovu dětí je pohled dvou spolupracovníků v oblasti manželského a rodinného poradenství Garyho Chapmana a Rosse Campbella, který více rozvádějí ve své knize Děti a pět jazyků lásky.

Již přední stránka jejich knihy vybízí:“ naučte se hovořit jazykem lásky svých dětí“. Autoři vypovídají o tom, že základní potřebou, bez které se děti neobejdou je láska, kterou děti musí cítit, aby se mohly dobře vyvíjet, růst a být ve všech ohledech spokojené. Mnoho rodičů si říká, že mají přece svoje děti rádi, ale vyjadřují svoji lásku tak, aby tomu děti porozuměly a hlavně, aby tuto lásku cítily? To už je nelehký úkol a spousta rodičů ani netuší, že jejich lásce děti nerozumí.

Děti mají pět jazyků lásky, kterými jim rodiče mají lásku vyjadřovat. Těmito jazyky lásky **jsou fyzický kontakt, slova ujištění, pozornost, dárky a skutky služby** (Chapman 2002).

2.3 Nabídka přirozených metod plánování rodičovství

Další ze služeb, které Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou nabízí, je poskytování informací a výuka přirozených metod plánování rodičovství. Plánovat rodičovství patří k základnímu pocitu odpovědnosti manželů. Jen těm patří rozhodnutí o počtu dětí, a to po důkladném zvážení životních podmínek, ve kterých se nacházejí : vlastní zdravotní stav, sociální a ekonomické poměry, bytové poměry apod. Jsou manželé, kteří se rozhodou velkodušně pro velkou a početnou rodinu, jsou manželé, kteří narození dětí za nepříznivých okolností odkládají, jsou také manželé, kteří děti nechtějí a stačí jim domácí mazlíček v podobě pejska.

Jsou to zase manželé, kteří rozhodují nejen o počtu svých dětí, ale také o metodách regulace jejich počtů.

V poradně pro ženy a dívky pracují vyškolené pracovnice, absolventky instruktorského kurzu přirozených metod plánování rodičovství (dále jen PPR) . Tyto kurzy pořádané Centrem naděje a pomoci Brno gynekoložkou MUDr. Lázníčkovou, probíhají každoročně na mnoha místech ČR. Jde v současné době o nejspolehlivější metodu PPR – symptotermální metodu, jejíž spolehlivost podle prováděných výzkumů je srovnatelná se spolehlivostí mnoha ženami používané hormonální antikoncepce. Za hlavní výhody používání metod PPR je jejich zdravotní nezávadnost, ekonomické a ekologické výhody a spolehlivost. Znalost PPR znamená zvládnutí manželské sexuality poznáním biologických a fyziologických zákonitostí.

Jak uvádí MUDr. Lázníčková ve své brožurce, metoda přirozeného plánování rodičovství je přesně definována Světovou zdravotnickou organizací. Podle této definice z roku 1982 přirozené plánování rodičovství představuje způsob plánování rodičovství, jehož pomocí může být o těhotenství usilováno, stejně jako je možné se těhotenství vyhnout, na základě přirozeným způsobem se vyskytujícími ukazatelů a příznaků plodné

a neplodné fáze v ženském menstruačním cyklu. Je-li používáno za účelem vyhnutí se početí, během plodné fáze nedochází k pohlavnímu styku (Lázníčková 2003).

Jak se tato gynekoložka zmiňuje ve své publikaci:

„Přirozené plánování rodičovství umožňuje:

- Rozpoznat známky plodnosti
- Určit plodné a neplodné období
- Spolehlivě se vyhnout těhotenství
- Vědomě usilovat o početí při touze po dítěti
- Potvrdit těhotenství do třech týdnů od početí

Přirozené plánování rodičovství využívá přirozeně probíhajících pochodů změn a změn v těle ženy, které je možné sledovat a vyhodnocovat, a tak určit plodné a neplodné období.

Přirozené plánování rodičovství vychází ze skutečnosti, že k početí nedochází při každém pohlavním styku. Dny, kdy k početí může dojít, se označují jako plodné, ostatní jsou neplodné. Pomocí symptotermální metody je možné spolehlivě určit plodné období i u nepravidelných cyklů.“ (Lázníčková 2003, s. 2)

2.3.1 Proč přirozené metody plánování rodičovství

Podle mého názoru a vlastní zkušenosti mnoho žen oceňuje u PPR větší možnost uvědomování si a poznávání sebe samé, vyjadřují spokojenost s tím, že vědí, v které fázi menstruačního cyklu se nacházejí, nemusí se obávat na konci menstruačního cyklu, zda menstruace přijde nebo ne, a tak zažívat úzkost z případného nechtěného těhotenství. Žena, která zná svou plodnost, rozumí lépe svým tělesným a citovým stavům, také manžel se může naučit lépe hodnotit změny nálad a emocí, kterým jeho žena podléhá v průběhu cyklu plodnosti.

Přirozené plánování rodičovství vyžaduje rozvoj osobní sebekontroly. To je současně výhoda, ale také jediná velká nevýhoda přirozeného plánování rodičovství. Pohlavní sebekontrola s sebou přináší

novou svobodu, svobodu zdržet se pohlavního styku nebo jej uskutečnit, aniž by se k tomu cítili manželé přinuceni pohlavním pudem. Tak postavili sexuální pud do služeb autentické manželské lásky (Kippley 1995, s. 35-37).

2.4 Sociální poradenství

Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou poskytuje svým klientům i poradenské služby v rozsahu sociálně- právního minima. Velká část zakázek klientek z této oblasti se týká problematiky rozvodů, svěření dětí do péče, žádostí o přidělení sociálního bytu, žádostí o umístění v azylových domech pro matky s dětmi v tísní, situace hmotné nebo sociální nouze, ženy oběti domácího násilí, které potřebují morální podporu, právní poradenství, jak z jejich bludného kruhu násilí ven, matkám s dětmi ošacení, těhotným maminkám poskytnutí základní výbavičky pro miminko apod.

Zákon o sociálních službách přesně definuje obsah sociálního poradenství a podle něj: „ sociální poradenství zahrnuje

- a) základní sociální poradenství**
- b) odborné sociální poradenství**

Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností poskytování všech druhů sociálních služeb, poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.

Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí, zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného sociálního poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek.

Služba zahrnuje tyto základní činnosti:

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
- b) sociálně terapeutické činnosti

pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“ (Zákon č. 108/2006 Sb.).

V případě, že zakázka klienta poradny pro ženy a dívky překračuje kompetenční okruh pracovníků poradny, je zprostředkována další odborná pomoc. Klienti tak mohou využít například bezplatné rady právníka, jež s poradnou spolupracuje, gynekologa , psychologa, pastoračního pracovníka , psychiatra, speciálního pedagoga apod. Vždy je brán zřetel na to, aby požadovaná pomoc byla pro klienty dostupná, co nejbližší bydliště či pracoviště klienta.

Podle Matouška za významnou skutečnost lze považovat to, že odborné sociální poradenství není poskytováno nutně místně v určité poradně se speciálním odborníkem. Pro odborné sociální poradenství je charakteristické, že jsou používány speciální odborné postupy, jejichž cílem je ovlivnit uvažování a jednání člověka, který se nachází v krizi či situaci, kterou se mu nepodařilo vyřešit vlastními silami nebo za pomoci nejbližší rodiny či přátel nebo sousedů apod . Klíčová věta, na které se odborníci shodují, zní: „Pomáhat znamená pomoci lidem, aby si dokázali pomoci sami.“ Poradenství je tedy jednou z cest, jak pomáhat lidem překonat jejich problémy, jak objasnit jejich osobní cíle a jak jich dosahovat“ (Matoušek 2003, s. 85).

2.5 Internetové poradenství

Internet Poradna je občanské sdružení založené v roce 2001, jehož posláním je prostřednictvím moderních informačních technologií přispívat k sociálnímu začleňování osob v nepříznivé sociální situaci. Jak uvádí Výroční zpráva, Internet poradna realizuje tři typy služeb:

- Poradna pro osoby se zdravotním znevýhodněním
- Služba sociální rehabilitace RESTART
- Projekt „ Kvalitou řízení ke kvalitě služeb“ (InternetPoradna).

Od roku 2002 se do projektu internetového poradenství zapojila také Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou.

Pracovnice poradny zodpovídají dotazy, které jim byly přiřazeny. Tyto dotazy se týkají oblastí, kterými se poradna na základě své nabízené činnosti zabývá. Odpověď musí být odeslána v předem daném časovém rozmezí, aby klient nemusel na odpověď dlouho čekat. V případě, že si pracovnice poradny není jistá, zda by odpověděla na přiřazený dotaz dostatečně fundovaně, má možnost jej odeslat k jinému odborníkovi z daného oboru. Poradci mají možnost se ke službě internetového poradenství vyjadřovat, přicházet se svými náměty a postřehy, které pak následně mohou vést ke zlepšování nabízeného poradenství .

2.6 Pomoc obětem domácího násilí

Cílovou skupinou poradny pro ženy a dívky byly i oběti domácího násilí. Již v roce 2006 se poradna zúčastnila projektu zvaného Persefona. Projekt byl zaměřen na mapování klientů, kteří se obrátili na poradnu s prosbou o pomoc při řešení násilí v jejich rodině . Díky tomuto projektu se mohly pracovnice účastnit vzdělávacích seminářů na toto téma, učit se pracovat s oběťmi násilí, seznamovat se s charakteristickým vývojem takového násilí, učit se rozlišovat mezi běžnou manželskou hádkou a pravým domácím násilím. Přiznám se, že jsem zpočátku z těchto odborných seminářů odcházela ve značně depresivním ladění, neboť konkrétní případy jednotlivých klientek byly opravdu drsné až neuvěřitelné. Zmocňovaly se mě pocity bezmocnosti, že pokud se žena sama nerozhodne z bludného kruhu násilí vystoupit a riskovat tím ztrátu jakéhosi bezpečí, zázemí, finančního zajištění, emoční závislosti na partnerovi, že její trápení a bolest, jak fyzická tak psychická, nikdy neskončí. Ba co víc, bude se stále stupňovat a žena může být ohrožena až na životě.

Odborná publikace Naděždy Špatenkové a kolektivu *Krizová intervence pro praxi* byla pro pracovnice poradny zdrojem mnoha odborných informací z oblasti tohoto tématu.

Vymezuje násilí jako bezprávně vynucenou nadvládu některého člena rodiny nad jiným členem, resp. členy. Obsah pojmu násilí v rodině má pro ni mnohem širší rozsah, než je vymezení domácího násilí páchaného na ženách či dětech. Násilné jednání uprostřed rodiny se týká všech vztahů v rodině: mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci, mezi partnery, mezi dospělými rodiči a prarodiči.

Společným prvkem různých druhů rodinného a domácího násilí je, že se jedná o

- Násilí mezi blízkými lidmi;
- Kde existuje nerovnoměrné rozložení sil;
- Dochází k využívání moci a fyzické převahy silnějšího nad slabším;
- Pojítkem vztahu je strach oběti a manipulace ze strany agresora, který nerespektuje práva, potřeby a touhy oběti;

Cílem agresora je nadvláda, získání moci a pocitu vlastnictví

(Špatenková 2004, s. 103 - 105).

Domácí násilí představuje široce rozšířený a zároveň nejméně kontrolovaný druh násilí, který v sobě zahrnuje všechny projevy psychického, fyzického, ekonomického a sexuálního násilí páchaného mezi osobami, které by k sobě měly mít nejbližší, navíc probíhá za zavřenými dveřmi společného obydlí. Je třeba rozlišovat mezi skutečným domácím násilím s jeho charakteristikami a mezi manželskou hádkou, která mívá znaky podstatně jiné.

Z televizní italské tvorby známe obrazy, kdy létají talíře, všude plno křiku, rychlá gestikulace a rozhazování rukou na všechny strany. Manžel napadne manželku, ona mu to stejným způsobem oplácí, nezůstává pozadu. Partneři jsou v rovnocenném postavení, nakonec většinou vše končí buď sbaleným kufrem a bouchnutím dveří, nebo vášnivým objetím a smířením.

Domácí násilí je však zcela něco jiného. Mocenské postavení násilného partnera je při každém dalším útoku upevňováno, oběť přichází stále více o své sebevědomí a sílu z takového vztahu odejít. Zastrasování nebere konce. Jde o velmi nerovnocenný vztah dvou lidí, mezi nimiž často bývá citový vztah. Žena ví, že od muže nemůže odejít, je na něm finančně, citově závislá a většinou nemá ani kam jít. Toto je právě často důvod, který i naše klientky uváděly, že skutečně nemají kam utéci a odejít na azylový dům pro matky s dětmi je pro jejich zbytek hrdosti nepřijatelné. Navíc vědí, že takové ubytování je pouze dočasné a co potom.

Na jednom ze seminářů týkajících se domácího násilí na Hodonínsku, nám znaky domácího násilí prezentovala Jana Levová, koordinátorka interdisciplinárního týmu Intervenčního centra Spondea Brno.

Podle této, aby se jednalo o domácí násilí, musí být naplněny **následující znaky** :

- a) **opakování a dlouhodobost** – jednání, které má svůj vývoj, opakované projevy, často trvá dlouhou dobu, objevuje se v intervalech
- b) **eskalace** (postupný nárůst intenzity) – začíná zpravidla psychickým násilím, postupně se přidává fyzické násilí, útoky směřují proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, mohou vyústit až v útoky proti životu
- c) **jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí** – domácí násilí se odehrává mezi blízkými osobami (manželé, partneři, rodiče, děti, prarodiče, vnoučata, sourozenci), kde jde jasně rozlišit roli osoby ohrožené a osoby násilné, role se nezaměňují, nejedná se o tzv. italská manželství
- d) **neveřejnost** - k násilí dochází zpravidla beze svědků, v soukromí společného bydlení, jednotlivé incidenty se mohou odehrát i mimo soukromí.

2.6.1 Pomoc obětem

Možný způsob řešení domácího násilí přinesl zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázaní.

Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob.

Od 1.1.2007 jsou policisté oprávněni vykázat násilníka z bytu a zakázat mu do společného obydlí vstup na dobu deseti dnů. Během těchto deseti dnů mají ohrožené osoby možnost řešit svoji situaci v klidu a za pomoci kompetentních institucí. Doba deseti dnů nemůže být v žádném případě zkrácena, ale může být prodloužena. Během těchto deseti dnů za základě rozhodnutí o vykázání je osobě ohrožené násilným chováním blízké osoby nabídnuta pomoc intervenčního centra. Pracovníci intervenčního centra ohroženou osobu kontaktují, pomohou jí zorientovat se v její situaci, informují ji o možnostech dalšího řešení situace, poskytnou sociální, právní a psychologickou pomoc a zprostředkují návazné odborné služby a v případě potřeby nabídnou krizové ubytování. Služby intervenčního centra jsou bezplatné (Zákon č. 135/2006 Sb.).

2.6.2 *Intervenční centrum*

Zřizování a provoz intervenčního centra upravuje zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Intervenční centrum je poradenské zařízení pro osoby ohrožené násilím, v jejichž případě byl proti osobě násilné uplatněn institut vykázání. Osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby je podle § 60a zákona o sociálních službách nejpozději do 48 hodin nabídnuta pomoc, tato může být poskytnuta na žádost osoby ohrožené a to bezodkladně, když se o tom intervenční centrum dozví. Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie ČR, i orgány veřejné správy (Zákon č. 108/2006 Sb.).

Řešení problému sociálního soužití, kterým domácí násilí jistě je, není jednoduchou záležitostí. Vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro ohroženou osobu vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se nebála obrátit na Policii ČR a další pomáhající

instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu. Domácí násilí nesmí být v žádném případě přehlíženo ani tolerováno, proto každý, kdo má podezření, že v jeho okolí dochází k domácímu násilí, by měl na tento problém upozornit, byť i jen prostým předáním informací a kontaktů na pomáhající instituce.

2.7. Osvětová a přednášková činnost

V rámci prevence sociálně patologických jevů pořádá Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou přednášky pro žáky základních a středních škol v oblasti rodinné a sexuální výchovy.

2.7.1 Přehled témat přednášek

„Ahoj, tady jsem“ (od 3.tříd ZŠ)

- čekáme miminko
- život před narozením (nejnovější poznatky z prenatalního vývoje dítěte spojené s ukázkou maket embryí a plodu)

Základy anatomie a menstruační cyklus (od 5. tříd ZŠ)

- vysvětlení základů anatomie a fyziologie ve vztahu k plodnosti
- průběh menstruačního cyklu, hygiena
- puberta
- tělesný vzhled, pohlaví

Vztahy mezi lidmi (od 8. a 9. tříd ZŠ)

- rodina
- kamarádství a přátelství
- láska
- známost a partnerství
- manželství a trvalé soužití, rodičovství
- psychické rozdíly mezi mužem a ženou

Sexuální chování (od 7. tříd ZŠ)

- rizika předčasného začátku pohlavního života
- partnerské sexuální chování
- pohlavní zdrženlivost

- patologické jevy v sexualitě

Sexuální zdraví (od 9.tříd)

- antikoncepční metody – mechanismus účinku
- rizika, přínos jednotlivých metod
- umělý potrat
- pohlavně přenosné choroby, AIDS
- přirozené metody plánování rodičovství – symptotermální metoda

Ochrana života (určeno zejména pro střední školy)

- rizika předčasného začátku pohlavního života
- potrat - co je to, jak se provádí, psychické a fyzické následky

Zdravý životní styl

- Léčba nebo prevence?
- Přírodní elixíry našeho života
- Jedy, které máme rádi

Jak si můžeme ublížit

- Mentální anorexie
- Bulimie
- Sebepoškozování

2.8. Formy poskytované intervence

Z velké části většinu krizí ve svém životě člověk řeší vlastními silami bez přispění profesionální pomoci. Mezi svépomocné postupy, které používá můžeme řadit situace, kdy se plně ponoří do práce, která má odvést pozornost, vyhledává zábavní lokály a herny. Jiný člověk zase hledá cestu ke změně, zvláště věcí, které změnit lze, další může volit poněkud negativní cestu řešení krize a to utápění se v alkoholu či jiných návykových látkách. Velmi moderním lékem na lidské neduhy a trápení je vyhledávání magických a okultních praktik, léčitelů, astrologů, apod. Velký význam pro člověka v době, kdy se ocitl v krizi může mít rodina, přátelé, sousedé, jež mohou svým přijímajícím postojem, radou, nadhledem pomoci k překonání tíživé situace.

2.8.1 Individuálně zaměřená intervence

Klientky, které do poradny v průběhu její existence přicházely, se velmi často nacházely z různého důvodu v krizi, kterou vlastními silami nedokázaly řešit. Individuálně zaměřená intervence je v Poradně pro ženy a dívky nejčastější způsob intervence, a to prostřednictvím poradenského rozhovoru. Klientky přicházejí se svými konkrétními problémy, na které s pracovníci poradny hledají optimální řešení. Převážná část doby trávené s klientkou je ponechána pro exploraci jejího problému, se kterým do poradny přišla. Pracovnice se průběžně informuje, zda jejímu sdělení správně rozumí, akceptuje formu sdělení problému, doprovázející emoční projevy, snaží se klientku empaticky vnímat. Ve vzájemném rozhovoru jsou hledány nové pohledy, cesty a možnosti řešení její nepříznivé situace, kvůli které poradnu vyhledala.

Pokud jsou u klientky shledány maladaptivní projevy chování či způsoby iracionálního myšlení, pak jsou v rozhovoru nabízeny možnosti a způsoby reálného racionálního pohledu na aktuálně zažívanou situaci a

pocity s ní spojené. V rámci konfrontační diskuze může být poukázáno na maladaptivní způsoby chování či řešení situace a jejich případná korekce, aby se předešlo negativním způsobům řešení situace.

Vždy je vůči klientce zachován respekt a úcta a ponechán prostor pro svobodnou volbu řešení své situace či jejího problému.

V případě, že klientka navštíví poradnu s konkrétním požadavkem na radu, jsou provedeny kroky k získání požadovaných informací, klientce jsou případně poskytnuty kontakty na další odborníky z oblasti sociální, právní, zdravotní, psychologické, finanční, bytové atd., případně je u požadovaného odborníka zprostředkována návštěva.

Velmi často návštěvnice poradny přicházejí v době, kdy v jejich i dlouhodobě nepříznivé situaci, kterou se snažily řešit vlastními silami došlo ke zvratu k horšímu, ke krizi.

Matoušek krizi rozumí situaci, která způsobuje změnu v navyklém způsobu života a vyvolává stav nerovnováhy, ohrožení a stresu. Nemůže být řešena běžnými vyrovnávacími strategiemi jedince, přesahuje jeho adaptační mechanismy. Psychickou krizi zná každý člověk a patří k osobnímu růstu a zrání, a to v případě, že je včas rozpoznána a překonána, za přispění adekvátní podpory a pomoci. V opačném případě může vyústit v psychickou labilitu, poruchu zdraví, sociální dezorganizaci, což výrazně ovlivňuje kvalitu života a ohrožuje základní jistoty a hodnoty.

Matoušek podle **způsobu manifestace** rozlišuje:

- **Zjevné krize**, které si člověk uvědomuje, připouští
- **Latentní krize**, které si člověk neuvědomuje a nechce nebo nemůže si je připustit

Podle průběhu pak dělí krize na

- **Akutní krize**, které bývají bouřlivé, mají jasný začátek, bývají reakcí na traumatické životní události
- **Chronické krize**, jež bývají svým počátkem nenápadné, trvají dlouho, někdy vznikají nedostatečným řešením krizí akutních

(Matoušek 2003, s. 120 - 124).

2.8.2 Krizová intervence

Pracovnice Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou byly odborně proškoleny prostřednictvím několikadenního kurzu Krizové intervence. Kromě teoretických informací získaly pracovnice i praktické dovednosti díky nácvikům jednotlivých krizových situací, se kterými by se mohly v rámci své poradenské praxe setkat. Prakticky byly řešeny nejčastěji se vyskytující krize, se kterými klientky poradny přicházejí.

Úkolem pracovnice poradny při práci s klientkou v akutní krizi je minimalizovat její ohrožení, dbát na její základní životní potřeby, posílit její schopnosti a dovednosti vedoucí k řešení krize, často je potřeba navrátit ztracené sebevědomí a víru ve vlastní schopnosti svoji nepříznivou situaci řešit. Je provedena analýza situace, která ke krizi vedla a nastíněna opatření, která by minimalizovala ohrožení života klientky. Po zklidnění a strukturaci situace, jsou klientce nabídnuty kontakty na nonstop krizovou pomoc, na krizové centrum, kam se může při neočekávaném ataku kdykoliv obrátit. Rovněž jsou poskytnuty kontakty na linky důvěry a krizové linky. Také o.s. ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky, jehož je Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou součástí, má svoji krizovou linku.

Obecně může krize znamenat jak něco negativního, tak také pozitivního, může být obdobím zrání, získáním nových zkušeností, moudrosti, časem změny životního stylu apod.

Krizový stav může trvat několik hodin až několik dní. Po této době se projeví, zda byla krize pro člověka přínosem či ztrátou.

Problematickým se může stát nezvládnutí krize, kdy uvnitř člověka může dojít k jistému zapouzdření problému a negativní důsledek se projeví v určitém okamžiku a za určitých podmínek, jež vyvolají vyplavení problému na povrch, často ve zcela jiné podobě.

Vodáčková zmiňuje jako jeden z obecných principů odborné krizové pomoci „princip komplexnosti péče“, což znamená, že pomoc by se měla dotýkat člověka jako bio-psycho-socio-spirituální bytosti. Znamená to

skloubit rozhovor s jedincem či celou rodinou, konzultaci se sociálním pracovníkem, za použití psychofarmak, konzultaci se somatickým lékařem, pastoračním asistentem atd. (Vodáčková 2002, s.54)

2.8.3 Práce s rodinou

Tíživé situace a problémy, se kterými klientky do poradny přicházejí, bývají málokdy izolované od ostatních členů rodiny. Problémy se netýkají pouze klientek samotných, ale také jejich partnerů, dětí, rodičů. V situacích, kdy je to schůdné i pro partnera klientky, který má rovněž zájem na řešení jejich vztahových problémů, je nabídnut partnerům kontakt a objednání ve spolupracující Poradně pro rodinu a mezilidské vztahy v Uherském Hradišti. Změna jednoho článku rodinného systému může vyvolat změny i u dalších členů rodiny.

Při práci s rodinou je využíváno ochoty ostatních rodinných příslušníků pomoci, těm, kteří se ocitli v nějaké tíživé životní situaci. Může se jednat o ztrátu zaměstnání a s tím následně spojená platební neschopnost za podnájem, tudíž bytové problémy, jindy se v rodině objeví nechtěné těhotenství mladých členů rodiny, kdy nastávající babička a sestry klientky pomáhají při výchově dítěte apod.

2.9. Poradenský proces s klientkou

Jak uvádí Hartl v Matouškově publikaci, kde se zabývá poradenstvím, každá práce, při které dochází ke kontaktu s jinými lidmi, obsahuje určité prvky poradenství. Hartl má za to, že určité komunikační dovednosti by měli obecně znát všichni ti, kdo mají ve svém popisu práce péči o druhé lidi. „M. Scally a B. Hopsán (1979) rozlišili šest typů pomoci druhým podle potřeb osoby, která pomoc vyhledala:

- **Pomáhání podáním jednoduchých věcných informací** – je určeno osobám, které je potřebují pro řešení své situace, jako je tomu např. u neznalosti toho, jak vyplnit příslušný formulář, nebo při přehledu o agenturách poskytujících další potřebné služby. Rady tohoto typu

mohou být nesmírně užitečné, protože nedostatek informací staví člověka do nevýhodné až bezvýhodné situace.

- **Pomáhání poskytováním rad** – spočívá v nabízení názoru odborníka na to, jak by si jiná osoba měla lépe počínat, přičemž názor by neměl postrádat vzhled do situace dané osoby.
- **Pomáhání prostřednictvím psychologického náhledu** – spočívá v pomoci druhému pochopit problém, objasnit, proč a kde vznikají třecí plochy, a ukázat možné cesty, jak si počínat, aby se jedinec správně rozhodl, co dělat. Jak již bylo řečeno, nejčastěji jde o to pomoci lidem, aby si dokázali pomáhat sami.
- **Pomáhat prostřednictvím přímé akce** – spočívá v tom, že pomáhající něco vykoná za jinou osobu nebo jí obstarává něco, co právě nutně potřebuje.
- **Pomáhání vyvolané změnou systému** – spočívá v ovlivňování nebo změně systému, které jedinci způsobují potíže.

Klíčová věta, na které se odborníci shodují, zní: „Pomáhat znamená pomoci lidem, aby si dokázali pomoci sami.“ Poradenství je tedy jednou z cest, jak pomáhat lidem překonat jejich problémy, jak objasnit jejich osobní cíle a jak jich dosahovat“ (Matoušek 2003, s. 85)

Pomáhat klientkám, aby si dokázaly pak pomoci samy, bylo hlavním úkolem také v poradenském procesu s klientkami Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou. Pracovnice poradny se snažily nic neřešit za klientky, realizaci poskytnutých rad nechávaly na klientkách samotných, které se tak stávaly více kompetentními k řešení svých nepříznivých situací. Posilovalo se u nich vědomí, že disponují vnitřními silami a zdroji, jež jsou potřebné k vyřešení jejich situace. Klientky prostřednictvím pracovnic poradny mohly získat jiné pohledy na jejich problém, včetně různých možností řešení, v závěru však byly vedeny ke hledání a nalézání jejich vlastního řešení, neboť ony samy znají svůj problém se všemi jeho souvislostmi nejlépe. Velmi se osvědčilo vytvoření důvěrného vztahu s klientkou, který měl vliv na celkový poradenský proces. U klientek se tak

snižovala úzkost z řešení často velmi intimních záležitostí souvisejících s problémem, se kterým přišly. Díky jejich otevřenosti se rozkrývaly další souvislosti, důležité pro zvolení správné cesty k řešení jejich trýzně. Kvalitní poradenský vztah umožňoval také náhled na vlastní myšlení, vedení k jejich vlastní introspekci a tím nalezení případného maladaptivního jednání, které mohlo vést ke krizi v jejich životě. Zjištění příčin jejich krize se stalo nadějí vydat se na cestu ven z jejich neutěšené situace. V případě, že se klientka pro nalezené řešení rozhodla, pracovnice poradny ji podporovaly připomínaly jí cíle, kterých může být dosaženo. Klientky bývají upozorňovány na to, že tato pro klientku nová cesta nemusí být jednoduchou, často vyžaduje i notnou dávku odvahy a sebezapření. Nová cesta s sebou nese i pocity nejistoty a obav z něčeho nového. Pracovnice poradny vždy klientkám nabízí otevřené dveře a ujištění, že se mohou kdykoli znovu na pracovníci obrátit.

3. Analýza archivovaných dokumentů

3.1 Kategorie zakázek klientek Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou

Základní výzkumnou metodou, byla analýza archivovaných dokumentů Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou z let 1993-2008. Byly prostudovány a vyhodnoceny všechny dokumenty z výše uvedených let .

Aby bylo možno porovnat zakázky klientek v jednotlivých letech existence Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou, je nutno tyto zakázky uspořádat do několika kategorií. Mezi nejčastější zakázky klientek patřily:

- Partnerské vztahy, krize vztahu
- Krizová pomoc obětem domácího násilí
- Pomoc při hledání azylového ubytování
- Pomoc a podpora při hledání zaměstnání
- Neplánované těhotenství, interrupce, adopce, utajené porody
- Provedení těhotenského testu
- Instruktaž symptotermální metody plánování rodičovství
- Touha po dítěti, plánování rodičovství, antikoncepce
- Cvičení v těhotenství, příprava k porodu
- Základní sociálně-právní poradenství
- Pomoc při sepisování soudních žádostí, smluv, odvolání
- Kontakty na příslušné úřady, odborníky
- Spolupráce s psychologem, gynekologem, OSPOD, dalšími odborníky a institucemi.

Výše uvedené bylo rozděleno do čtyř kategorií, každá kategorie byla naplněna obsahově podobnými zakázkami klientek. Nyní již k jednotlivým kategoriím zakázek klientek.

3.1.1 Krizová pomoc v problematických partnerských a rodinných vztazích

Tato kategorie zahrnuje oblast zakázek klientek, které navštívily poradnu s problémem:

- krize partnerského vztahu
- manželské nevěry
- rozvodu manželství
- domácího násilí
- výchovy dětí

3.1.2 Sociálně právní poradenství

Do kategorie zakázek klientek ze sociálně-právního poradenství jsou zařazeny:

- informace z oblasti dávek státní sociální podpory a sociální pomoci
- pomoc při hledání zaměstnání
- zprostředkování azylového ubytování pro matky s dětmi
- pomoc při sepisování soudních žádostí, smluv, odvolání
- předání kontaktů na příslušné úřady a odborníky
- spolupráce s psychologem, gynekologem, právníkem, OSPOD apod.

3.1.3 Zdraví ženy a ochrana nenarozeného života

Tato kategorie zakázek zahrnuje:

- těhotenský test
- doprovázení, materiální a psychická podpora klientky při neplánovaném těhotenství
- touha po dítěti, plánování rodičovství, antikoncepční metody
- cvičení v těhotenství a příprava k porodu

3.1.4 Přirozené plánování rodičovství

- instruktáž symptotermální metody přirozeného plánování rodičovství

- neplodnost ve vztahu k menstruačnímu cyklu ženy
- cvičení dle Mojžíšové při nenaplněné touze po dítěti
- příprava snoubenců na manželství a rodičovství

3.2 Počet zakázek v daných kategoriích ve sledovaných letech

1993 – 2008

Již od svého začátku Poradna pro ženy a dívky vedla záznamy o návštěvách klientek a problémech, se kterými poradnu vyhledávaly. Zvláště z počátku činnosti poradny byly záznamy obsáhlé, často s popsánými příběhy klientek a jejich následným řešením. Původně na zaznamenání a evidenci zakázek klientek posloužil sešit v tvrdých deskách s ručně psaným textem, teprve v pozdějších letech vznikl formulář Záznam o klientce. Zde již byly osobní údaje o jednotlivých klientkách a údaje o návštěvách a postup řešení jejich problémů. Bohužel však musím konstatovat, že tohoto formuláře nebylo dostatečně a pečlivě využíváno. Z větší části do těchto záznamových archů osobní údaje o klientkách zaznamenávány nebyly, proto nelze těchto ani využít pro výzkum prováděný v této bakalářské diplomové práci. Nejsou tedy o klientkách známy další údaje, jako je jejich věk, stav, vzdělání, apod. Dále se v jednoduché podobě vedly sešity, kde byly zaznamenány všechny klientky, které do poradny přišly a u kterých byl zaznamenán pouze důvod jejich návštěvy, případně jejich jméno, pokud nechtěly zůstat v anonymitě.

V rámci analýzy archivovaných dokumentů byly v jednotlivých letech sečteny zakázky, se kterými klientky do poradny přicházely a zařazeny do příslušných stanovených kategorií. Poté byl proveden jejich součet za každou kategorii zvlášť, výsledky pak byly zaznamenány do tabulky, která vyjadřuje přehled a změny v zakázkách klientek v rozmezí let 1993 – 2008. Současně byl proveden součet všech zakázek v každém roce, kdy během let počty zakázek klientek mírně narůstaly, pouze v posledním sledovaném roce celkový počet zakázek klesl.

Tabulka č.1 Počty zakázek ve všech daných kategoriích ve sledovaných letech 1993-2008

Rok	Krizová pomoc v partnerských a rodinných vztazích	Sociálně právní poradenství	Zdraví ženy a ochrana nenarozeného života	Přirozené plánování rodičovství	Celkový počet zakázek
1993	3	3	114	28	148
1994	1	3	230	25	259
1995	2	1	128	3	134
1996	11	2	123	7	143
1997	4	1	160	14	179
1998	15	11	121	43	190
1999	20	69	158	92	339
2000	25	122	130	92	279
2001	38	56	78	61	233
2002	55	101	95	71	210
2003	52	85	91	47	275
2004	74	129	85	38	326
2005	105	79	83	35	302
2006	156	65	81	29	331
2007	164	72	72	34	342
2008	96	59	54	38	247

Cílem této bakalářské práce je zjistit změny v oblasti zakázek klientek Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou a pro přehlednější naplnění tohoto cíle je pro každou kategorii zakázek zpracována samostatná tabulka s uvedením počtu zakázek za sledovaný rok a na základě této

tabulky je následně vytvořen spojnicový graf, který vyjadřuje právě hledanou změnu v zakázkách klientek za sledované období. Poté je provedeno zhodnocení zjištěného vývoje s nástinem možného vlivu změn ve společnosti, změn v zákonodárství, změn v personálním obsazení apod.

Tabulka č. 2 Počet zakázek v kategorii *Krizová pomoc v partnerských a rodinných vztazích* v letech 1993-2008

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Krizová pomoc	3	1	2	11	4	15	20	25	38	55	52	74	105	156	164	96

Graf 1: Krizová pomoc v partnerských vztazích

Krizová pomoc a poradenství v partnerských a rodinných vztazích nebyly při zakládání poradny primárním cílem, teprve postupem let vyvstávala potřeba zabývat se řešením problémů i této kategorie zakázek. Vzdělávání se v této oblasti probíhalo formou kurzů, zaměřených na poradenské dovednosti a krizovou pomoc, práci s rodinou, kurzy internetového poradenství a v posledních letech vzdělávání se v problematice domácího násilí. V letech 2006 a 2007 mnohé z obětí domácího násilí začaly do poradny přicházet a svěřovat se se svým často celoživotním trápením, které se stupňovalo. Bohužel musím říci, že ne všechny našly odvahu z takového vztahu odejít, některé přicházely opakovaně třeba „jen“ proto, aby o své bolesti mohly pouze mluvit. Jiné sebraly dostatek odvahy a ze vztahu odešly, další si vzaly s sebou postupy, co a jak v případě dalšího útoku podniknout a na koho se mohou v případě krize obrátit.

V kategorii Krizová pomoc v partnerských a rodinných vztazích došlo v roce 2008 a 2009 (tento rok již není v této práci sledován) k výraznému úbytku klientek se zakázkami z této oblasti. Předpokládám souvislost s otevřením Pedagogicko psychologické poradny a sociální poradny přímo v budově, na stejném patře jako byla Poradna pro ženy a dívky, která se zabývala kromě jiného právě i problematikou, která spadá do této kategorie. Podobný pokles byl zaznamenán také v následující kategorii zakázek – Sociální poradenství.

Tabulka č. 3: Počet zakázek v kategorii *Sociální poradenství* v letech 1993 - 2008

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sociální poradenství	3	3	1	2	1	11	69	122	56	101	85	129	79	65	72	59

Graf 2: Sociální poradenství

Postupem let přicházely do poradny klientky, které potřebovaly řešit svoji nepříznivou sociální situaci, ve které se ocitly ať už vlastním přičiněním, či bez vlastního přičinění.

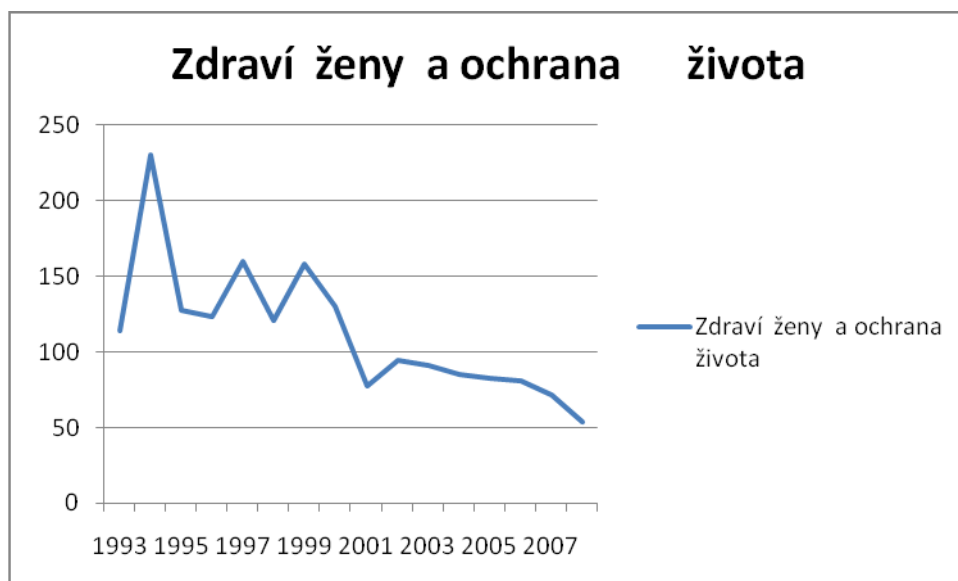
Pracovnice reagovaly na tuto změnu v zakázkách dalším vzděláváním se v sociálně právní oblasti, tři z osmi pracovnic, které se za období její existence v poradně vystřídaly, absolvovaly vysokoškolské vzdělání v sociálním oboru. Vzhledem k tomu, že ve společnosti je zaznamenáváno

vysoké procento rozvodovosti, kdy se uvádí, že se rozvádí každé druhé manželství, tak také do poradny přicházely klientky se zakázkou napsat žádost o rozvod či svěření dětí do péče. Klientky často potřebovaly odbornou právní pomoc ve věcech majetkoprávních vztahů, tehdy poradna spolupracovala s Azylovým domem pro matky v Hodoníně a ta nabízela bezplatné právní poradenství pro klientky naší poradny.

Tabulka č. 4 : Počet zakázek v kategorii *Zdraví ženy a ochrana nenarozeného života* v letech 1993 – 2008

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zdraví ženy a ochrana života	114	230	128	123	160	121	158	130	78	95	91	85	83	81	72	54

Graf 3: Zdraví ženy a ochrana života

Z archívních dokumentů bylo zjištěno, že v prvních čtyřech letech existence poradny zde pracovala 1 pracovnice na poloviční úvazek a vedoucí, dobrovolná pracovnice poradny MUDr. Ondračková, zakladatelka Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou. Otevírací doba proto byla v těchto letech omezená na rozdíl od let 2002 -2007 , kdy ženy mohly do poradny přicházet denně do pozdních odpoledních hodin. Poslední sledovaný rok a návštěvnost klientkami v něm byl ovlivněn opět změnou pracovní doby, kdy jedna z pracovnic poradny byla po celý rok dlouhodobě ve stavu nemoci, tudíž bylo nutno zkrátit i otevírací dobu v poradně.

Počátečním, hlavním posláním poradny byla ve shodě s posláním Sdružení ochrany nenarozeného života právě ochrana počatého života a pomoc klientkám, které se neplánovaně ocitly v těhotenství.

V době, kdy se teprve začínaly na trhu objevovat těhotenské testy a jejich dostupnost nebyla tak samozřejmá, jaká je v letech posledních, primární nabídkou ze služeb poradny bylo bezplatné provedení těhotenského testu. Také zjištěné výsledky z počátečních let činnosti poradny, jak je vidět v tabulce, dosahují poměrně vysokých hodnot.

Tabulka č. 5 : Počet zakázek v kategorii *Přirozené plánování rodičovství* v letech 1993 - 2008

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Přirozené plánování rodičovství	28	25	3	7	14	43	92	92	61	71	47	38	35	29	34	38

Graf 4 : Přirozené plánování rodičovství

Poradna pro ženy a dívky byla také poradnou pro přirozené plánování rodičovství. V průběhu celého sledovaného období od roku 1993 – 2008 byla návštěvnost klientek se zakázkami z této kategorie poměrně vyrovnaná. Výkyvy v počtu zakázek jsou v jednotlivých letech jasné z grafu, který tyto změny zaznamenává.

Klientky přicházely se svými tabulkami záznamů bazálních teplot, které se při této metodě používají a s pracovníci poradny konzultovaly nejasnosti. Zaměření poradny na předávání informací a zkušeností z této oblasti, bylo prioritní. Ve Veselí nad Moravou již v roce 1994 proběhl první kurz přirozeného plánování rodičovství, za účasti předních českých odborníků z této oblasti, jako byli MUDr. Ludmila Lázníčková, manželé Prentisovi, MUDr. Květoslav Šipr a další. Kurz absolvovalo 40 manželských párů, které se rozhodly Symprotermální metodu přirozeného plánování rodičovství naučit a při regulaci početí svých dětí využívat.

3.3 Počet přednášek z nabízených témat provedených v letech 1994 – 2008

Přednášková činnost pro žáky základních a středních škol a pro snoubence v rámci jejich přípravy na manželství a rodičovství byla druhou oblastí, na kterou Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou kladla již od svého počátku důraz. Základem byl akcent na prevenci sociálně patologických jevů mezi mládeží, dále předávání informací o nejnovějších poznatcích z prenatálního vývoje člověka se zaměřením na odpovědný přístup k sexualitě a již počatému životu. Poradna od počátku spolupracovala s místním farním úřadem. Na základě této spolupráce snoubenecké páry, které se připravovaly na uzavření manželství, absolvovaly cyklus přednášek zaměřených mimo jiné na předání kompletních informací o zodpovědném přístupu k plánování rodičovství. Jednalo se o informování o výhodách i nevýhodách umělé antikoncepce a výhodách i nevýhodách přirozených metod plánování rodičovství.

V pozdějších letech se nabídka školám rozšířila o témata související se zdravým způsobem života, kdy zakázka ze strany škol směřovala k informovanosti žáků o nebezpečí mentální bulimie, mentální anorexie a sebepoškozování, které se na školách začalo objevovat.

Přednášková činnost poradny se rozvíjela postupně, první informace pocházejí z roku 1994, kdy analyzované dokumenty udávají 20 provedených přednášek, avšak bez uvedení názvů témat. Teprve od roku 1996 byly přednášky zaznamenávány podle jednotlivých témat. Témata přednášek se v průběhu let nijak zvlášť neměnila, postupně došlo pouze k rozšíření jejich nabídky, dle vývoje sociálně – patologických jevů ve společnosti. Působením na mládež formou přednášek, besed i individuálních rozhovorů v poradně, bylo usilováno o zodpovědný přístup mladých lidí k partnerským vztahům, sexualitě a rodičovství, ke zdravému způsobu života.

3.3.1 Obsahová náplň jednotlivých témat přednášek

3.3.1.1 Prenatální vývoj a ochrana života

Obsahem přednášky jsou ukázky prenatálního vývoje dítěte z videokazety „Ahoj, tady jsem.“. Žáci se dovídají zajímavosti a fakta z oblasti těhotenství a mateřství, života dítěte před narozením, mohou si prohlížet a osahat makety embryí a plodu. K dispozici mají odbornou literaturu s fotodokumentací týkající se lidským očím skrytého života před narozením.

3.3.1.2 Zdravé partnerské vztahy

Žáci díky této přednášce získávají povědomí o mezilidských vztazích, rodinných vztazích, kamarádství, přátelství a partnerství. Těší se na okamžik, kdy se začíná hovořit o lásce, zalíbení a zamilovanosti, o tom, jak budovat dobrý vztah k sobě a k druhému. Manželství je představováno jako forma trvalého soužití mezi mužem a ženou. Důležitou součástí manželského života je pak i rodičovství a výchova dětí. Starší studenty zajímají i psychické rozdíly mezi muži a ženami, jejich potřeby a jejich vzájemné naplňování.

3.3.1.3 Dospívání

Každé dítě postupem vývoje prochází dospíváním. Prostřednictvím výkladu tohoto tématu získávají žáci zase jiný pohled, než který jim předkládá jejich učitel přírodopisu či rodinné výchovy. Jsou předávány informace z oblasti anatomie pohlavních orgánů ve vztahu k pubertě. Dívky se seznamují s hygienou v období jejich menstruace, chlapci získávají informace o svých nočních polucích. Diskutovány jsou změny tělesného vzhledu a vlivy hormonů na prožívání adolescentů.

3.3.1.4 Sexuální zdraví

Přednáška zahrnuje problematiku sexuálního chování, rizika předčasného začátku pohlavního života, do diskuse je vneseno i téma

sexuální zdrženlivosti. Probrány jsou také patologické jevy v sexualitě. Zajímavým tématem pro dívky jsou antikoncepční metody, mechanismus účinku hormonálních přípravků, rizika i přínos jednotlivých metod. Často se v diskusi nastolí i téma umělého potratu dítěte. Jako alternativa k umělým metodám regulace početí jsou studentům nabízeny i informace o přirozených metodách plánování rodičovství, které jsou, co se týká jejich spolehlivosti, srovnatelné právě s hormonální antikoncepcí, nemají však negativní vliv na zdraví dívek. Probrány jsou jednotlivé pohlavní choroby, způsoby jejich přenosu, léčby a prevence.

3.3.1.5 Přirozené metody plánování rodičovství (PPR)

Jedním z cílů Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou bylo i seznamovat veřejnost a zájemce s nejnovějšími poznatky v oblasti přirozených metod plánování rodičovství. S metodami byli seznamováni snoubenci připravující se na uzavření církevního manželství, byly pořádány kurzy také pro manžele. Tito byli seznamováni s hormonální činností ovlivňující menstruační cyklus ženy, dále s přirozenou plodností páru, přirozeně se vyskytujícími ukazateli plodnosti páru a pravidly pro určování plodných a neplodných dnů. Na podobné bázi probíhaly i přednášky pro žáky a studenty, přiměřeně jejich věku.

3.3.1.6 Zdravý životní styl

Postupem doby, kdy se ve společnosti klade stále větší důraz na prevenci v různých oblastech života, také učitelé základních škol očekávali podporu ze strany poradny v předávání informací týkajících se právě zdravého životního stylu. Zmiňovaná jsou témata konzumace zdravého jídla a pití, pohybu a relaxace, vyhýbání se škodlivému působení alkoholu, kouření, návykových látek. Alarmující byla stále častěji se vyskytující mezi dívkami mentální bulimie a mentální anorexie, jako důsledek touhy po štíhlé postavě modelek. Ve školách se začaly objevovat u dívek projevy

sebepoškozování. Z těchto důvodů bylo třeba o výše uvedených negativních jevech s mládeží hovořit.

Tabulka č. 6: Přehled počtu přednášek provedených Poradnou pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou v letech 1994 -2008

Rok	Prenatální vývoj a ochrana života	Zdravé partnerské vztahy	Dospívání	Sexuální zdraví	Přirozené plánování rodičovství	Zdravý životní styl
1996	0	4	0	0	4	0
1997	2	11	7	0	17	0
1998	16	2	0	1	22	0
1999	4	3	6	2	12	0
2000	4	2	7	5	13	0
2001	1	3	6	20	13	11
2002	5	9	3	15	12	2
2003	3	17	5	13	9	1
2004	4	3	2	5	15	4
2005	0	1	7	5	8	6
2006	1	4	0	7	9	3
2007	1	3	13	10	11	3
2008	2	12	14	9	7	3

Jelikož cílem této bakalářské práce není zjistit změny v počtu odpřednášených témat přednášek pro školy v jednotlivých letech, dalším rozbořem se již dále nebudu zabývat. Výše uvedená tabulka má posloužit jako přehled zájmu škol o daná témata v jednotlivých sledovaných letech.

V každém případě přednášková činnost na základních a středních školách byla dle sdělení vyučujících pro jejich žáky velkým přínosem.

4. Shrnutí hlavních závěrů

Na základě analýzy archivovaných dokumentů Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou z let 1993 - 2008 byl zjištěn v každé z daných kategorií zakázek klientek více či méně patrný vývoj.

Patrný je vzestupný vývoj v jednotlivých letech v zakázkách týkajících se **krizové pomoci a poradenství v partnerských a rodinných vztazích**. Zde je zřejmý zvláště nárůst zakázek klientek, které přišly do poradny s problémem domácího násilí. V roce 2006 a 2007 prudce vzrostl počet klientek, které navštívily poradnu právě se svým utrpením, které pramenilo z domácího násilí, jež od svého partnera zažívaly. Byly to roky, kdy se o domácím násilí začalo veřejně i v médiích a mezi zákonodárci otevřeně a vážně hovořit, obětem byla nabízena konkrétní pomoc. Velkým předělem v této oblasti, jak se to projevilo i v počtu návštěv klientek s touto tématikou, bylo uzákonění trestnosti činů páchaných na obětech za dvěma jejich vlastních domácností či ložnic. Veřejnost byla seznamována s jednotlivými kroky konkrétní pomoci a rovněž s důsledky, které by mohly pro agresora z jeho bezprávního chování vyplývat. Také Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou v těchto letech prováděla osvětovou činnost na toto téma a občany regionu Veselska prostřednictvím tisku o této problematice informovala, včetně uvedení kontaktů na dostupnou pomoc. V těchto letech a v této kategorii byla zaznamenána asi největší změna v zakázkách klientek a ukázalo se zde, jak velkou moc má osvěta, mluvit o věcech nahlas a poukázat na ně, že nejsou v pořádku. Vliv médií je skutečně obrovský a měl by se více využívat pro dobro společnosti a konkrétních jedinců, než pouze k vybízení člověka ke konzumismu. Právě v problematice domácího násilí mělo velké množství lidí díky médiím možnost dozvědět se, jak svoji svízelnou situaci řešit a vyřešit, kdy mohli pocítit za svými ohnutými zády sílu zákona.

Poradna pro ženy a dívky postupem let reagovala na potřeby žen, které přicházely pro radu z oblasti **sociálního poradenství**. Vzhledem k tomu, že

se pracovnice v sociálně-právní oblasti dále vzdělávaly, bylo sociální poradenství pro ženy a dívky zahrnuto i do nabídky služeb poradny. Pravidelně bylo dbáno na propagaci nabízených služeb a obyvatelé veselského regionu byli seznamováni s nabídkou pomoci při řešení jejich nepříznivé sociální situace. I v tomto případě hrála propagace nabídky služeb při nárůstu počtu zakázek klientek v této oblasti svoji významnou roli.

Vývoj v kategorii zakázek týkající se **zdraví ženy a ochrany nenarozeného života** se v průběhu let také měnil. Počet zakázek tohoto druhu klesal, jak se uvádí v archívních dokumentech, ve velké míře se snižoval počet provedených těhotenských testů, kdy jejich dostupnost v lékárnách byla snadnější, proto si je klientky mohly zakoupit samy a dle návodu také vyhodnotit.

Jak uvádí archivované dokumenty z roku 1997, většina konzultací, které v poradně probíhaly, se týkaly prováděných gravitestů. V kategorii těchto zakázek klientek je patrný skutečně výrazný pokles právě díky tomu, že v posledních letech existence poradny se již téměř žádné gravitesty neprováděly. Kdo přicházel na gravitest byly většinou dívky romského původu, které o této možnosti věděly od svých starších sester či matek, které k nám v dřívějších letech přicházely.

Klientky rovněž navštěvovaly poradnu s problémy týkajícími se jejich menstruačních cyklů.

Vzhledem k tomu, že nabídka služeb zahrnovala také **poradenství v oblasti přirozených metod plánování rodičovství**, část klientely přicházela se svými zakázkami i z této kategorie. Nejbližší poradna pro přirozené plánování rodičovství je v Brně či Zlíně, a tak přicházely klientky se svými zakázkami z této kategorie poměrně ze širokého okolí. Počet zakázek byl vcelku v průběhu existence poradny vyrovnaný. Mírný pokles zaznamenal zdejší farář p. Václav Vrba v počtech snoubeneckých párů, které procházely přípravou na manželství a kterým byla prezentována nabídka přirozených metod plánování rodičovství. Samozřejmě to souvisí

s tím, že se v dnešní době více než dříve partnerské páry rozhodují žít spolu bez uzavření sňatku.

Tolik ke shrnutí hlavních závěrů získaných analýzou archivovaných dokumentů Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou v letech 1993-2008.

Závěr

Z velké části většinu krizí ve svém životě člověk řeší vlastními silami bez přispění profesionální pomoci. Mezi svépomocné postupy, které používá můžeme řadit situace, kdy se plně ponoří do práce, která má odvést pozornost, vyhledává zábavní lokály a herny. Jiný člověk zase hledá cestu ke změně, zvláště věcí, které změnit lze, další může volit poněkud negativní cestu řešení krize a to utápění se v alkoholu či jiných návykových látkách. Velký význam pro člověka v době, kdy se ocitl v krizi může mít rodina, přátelé, sousedé, jež mohou svým přijímajícím postojem, radou, nadhledem pomoci k překonání tíživé situace.

Klientky, které do Poradny pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou v průběhu její existence přicházely, se velmi často nacházely z různého důvodu v krizi, kterou vlastními silami řešit nedokázaly. Individuálně zaměřená intervence byla v Poradně pro ženy a dívky nejčastější způsob intervence, a to prostřednictvím poradenského rozhovoru.

Práce s klientkami, dosahování jejich osobních cílů bylo ve spojení s pracovníci poradny velmi individuální, odpovídající potřebám jednotlivých klientek. V takovémto specifickém druhu poradny je vždy dostatek času na klientku, což v jiných typech poraden nebývá vždy pravidlem.

V této bakalářské diplomové práci byly popsány jednotlivé poskytované služby, popsána byla témata přednášená mladým lidem na základních a středních školách v rámci osvětové činnosti. Středem zájmu bylo zmapování vývoje v jednotlivých kategoriích zakázek klientek poradny. Vývoj zaznamenaný byl, ať už měl v jednotlivých kategoriích zakázek tendenci vzestupnou či sestupnou s ohledem na měnící se situaci ve společnosti, ve městě, v rodinách.

Vliv vývoje ve společnosti nebyl patrný jen ve změnách v zakázkách klientek poradny, ale měl vliv na existenci poradny samotné. V tomto případě mám na mysli spíše vývoj sociální politiky v naší zemi, který

v současné době zapříčiňuje postupnou likvidaci mnoha nestátních neziskových organizací.

Služby podporující rodiny s dětmi, napomáhající rodinám, jejichž členové se stali obětmi domácího násilí nebo se dostali do akutní krize, služby sociální prevence zabraňující vzniku patologického chování dětí a mládeže by měly být jednak rozvíjeny a podporovány, a jednak by měly být také dostupné. Na jedné straně se hovoří o posílení kapacity a rozvoje výše uvedených služeb a jejich dostupnosti, na straně druhé není zajištěno finanční zabezpečení těchto bezplatně poskytovaných sociálních služeb.

Bohužel se tento trend nevyhnul ani naší poradně. Od 1.října 2009 je Poradna pro ženy a dívky ve Veselí nad Moravou kvůli nedořešenému financování neziskových organizací uzavřena, kdy o.s. Opora a naděje ženám nemohlo zajistit další financování svých pracovnic a 4 další poradny tohoto typu byly uzavřeny. Osud ostatních 9 poraden je rovněž ohrožen. Je smutné, že užitečné a zaběhané věci spějí k likvidaci.

Seznam literatury

- Akademický slovník cizích slov. Praha: ACADEMIA, 2000.
- FENWICKOVÁ, E. *Velká kniha o matce a dítěti*. Bratislava: Perfekt, 1992.
- CHAPMAN, G., CAMPBELL, R. *Děti a pět jazyků lásky*. Praha: Návrat domů, 2002.
- KIPPLEY, J. S. *Umění přirozeného plánování rodičovství*. Olomouc: Marice cyrilometodějská, 1995.
- LÁZNÍČKOVÁ, L. *Kojení a PPR*. 14. vyd. Brno: CENAP, 1999.
- LÁZNÍČKOVÁ, L. *Průvodce symptotermální metodou*. 2. vyd. Brno: CENAP, 2003.
- MACKŮ, F., MACKŮ, J. *Průvodce těhotenstvím a porodem*. Praha: Grada, 1998.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003.
- PRAJEROVÁ, K. *Cvičení v těhotenství*. Praha: Národní centrum podpory zdraví, 1994.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2004.
- VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. 1. vyd. Portál, 2002.

Seznam použitých zdrojů

- BEST 2 proužkový test pro zjištění těhotenství ze vzorku moči.
InternetPoradna. [cit. z 20.října 2009] . Dostupný na WWW:
<http://www.iporadna.cz/dokumenty/Vyrocní%20zpráva%202008.pdf>
- Občanské sdružení ONŽ . pomoc a poradenství pro ženy a dívky. [cit. z 20.října 2009] . Dostupný na WWW:
<http://www.poradnaprozeny.eu/stanovy.pdf>
- Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky. [cit. z 20.10.2009]. Dostupný na WWW
<http://www.poradnaprozeny.eu/index.php?akc=o-nas>
- Zákon č. 108/2006 Sb. *o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 83/1990 Sb. *o sdružování občanů*, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 94/1963 Sb. *o rodině*, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 135/2006 Sb., *kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím*, ve znění pozdějších předpisů.